

Utlåtande 2010: RIV+VII (Dnr 325-2740/2009)

Riktlinjer för samverkan mellan skola och socialtjänst för barn/ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande

1. Riktlinjer för samverkan mellan skola och socialtjänst för barn/ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa godkänns, *bilaga 2*.
2. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden får i uppdrag att komplettera riktlinjerna med stödmaterialet.
3. I övrigt beaktas vad föredragande borgarråden anför i utlåtandet.

Föredragande borgarråden Lotta Edholm och Ulf Kristersson anför följande.

Ärendet

Sedan stadens kommunala grundskolor, obligatoriska särskolor och skolbarnsomsorgen övergick från stadsdelsnämnderna till utbildningsnämnden vid halvårsskiftet 2007 har frågan om att skapa nya former för samverkan mellan skola och socialtjänst varit aktuell. Det faktum att cirka hälften av alla elever numera väljer en annan skola än den som ligger i det egna stadsdelsområdet ökar behovet av en tydlig struktur för samverkan som är lika över hela staden.

I februari 2008 föreslog ansvariga borgarråd i en skrivelse till socialtjänstnämnden respektive utbildningsnämnden att de båda förvaltningarna skulle bilda en gemensam arbetsgrupp med uppdrag att kartlägga brister i samverkan

mellan skola och socialtjänst kring utsatta barn och ungdomar. Arbetsgruppen skulle också föreslå nya arbetsformer och stadsövergripande riktlinjer.

Frågan återkom även i kommunfullmäktiges budget 2009 för Stockholms stad och utbildningsnämnden och socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden har nu presenterat en kartläggning av samverkansbrister och ett förslag till nya arbetsformer och stadsövergripande riktlinjer. Arbetsgruppen har även tagit hjälp av en referensgrupp med representanter för stadsdelsförvaltningar, skola och förskola.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och samtliga stadsdelsnämnder.

Stadsledningskontoret anser att förskolans roll i samverkan behöver förtydligas och att samverkan bör ske redan under förskoletiden eftersom det ofta är i förskolan som barns problem först blir synliga.

Bromma stadsdelsnämnd har ingenting att invända mot att riktlinjer för samverkansstrukturer utformas.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd saknar representation från skolan i BUS-samverkan varför det i detta sammanhang anses motiverat med riktlinjer eller överenskommelser som är likartade över staden.

Farsta stadsdelsnämnd anser att det planerade stödmaterialet är välkommet.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd anser att det är positivt med en samverkan som reglerar och struktureras och anser att det är självklart att även enskilt drivna förskolor, grundskolor och gymnasieskolor ska involveras i denna samverkan.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd anser att det är bra om det över hela staden finns en viss samstämmighet i hur samverkan ska fungera.

Kungsholmens stadsdelsnämnd anser att samverkan är nödvändig, både på en övergripande nivå inom en stadsdelsnämnds geografiska område och på individnivå när det gäller enskilda ärenden.

Norrmalms stadsdelsnämnd ställer sig positiv till förbättrad samverkan och anser att alla skolor inom en stadsdels geografiska område, såväl kommunala som fristående, ska delta i samverkan.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd anser att det är bra att ett gemensamt stödmaterial tas fram för vad som bör ingå i rutinerna för respektive område.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd anser att riktlinjerna behöver kompletteras med hur tidiga insatser kan se ut och initieras redan på förskolorna för de barn som i ett tidigt skede identifieras att riskera fara illa.

Skärholmens stadsdelsnämnd ställer sig positiv till den struktur och grundtanke som presenteras i förslaget till riktlinjer för samverkan.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd anser att strukturen för den föreslagna överenskommelsen stämmer väl överens med de områden som är relevanta för samverkan.

Södermalms stadsdelsnämnd anser att de föreslagna formerna för samverkan är de centrala.

Älvsjö stadsdelsnämnd anser att det inte framgår tillräckligt tydligt i förslaget om förskolor ska involveras.

Östermalms stadsdelsnämnd anser att förslaget är genomtänkt.

Våra synpunkter

För att barn ska få en gynnsam utveckling är det viktigt att alla som samverkar kring barnet ska dra åt samma håll. Det är viktigt att barn, föräldrar, enskilda socialsekreterare, biståndshandläggare och lärare har kunskap om vart de ska vända sig i ett enskilt ärende och att bemötandet är likvärdigt över hela staden. Genom tydliga riktlinjer för samverkan effektiviseras resurserna och risken att någon ska falla mellan stolarna minimeras.

Riktlinjerna har varit på remiss hos samtliga stadsdelsnämnder och några av remissinstanserna föreslagna förtydliganden som är av redaktionell karaktär har ändrats i den bilaga som föreläggs fullmäktige. Främst handlar det om att vikten av samverkan redan i förskolan har förtydligats i texten.

Riktlinjerna utgör en miniminivå för samverkan inom ett antal av skolans och stadsdelsnämndernas verksamhetsområden och samverkan ska ske med såväl privata som kommunala skolor. Överenskommelsen anger således vilka funktioner inom stadens förvaltningar som ska vara representerade. Utöver dessa vill vi framhålla att för att uppnå en högre kvalitet, framför allt i det förebyggande arbetet, bör polis och det lokala föreningslivet vara representerade i en övergripande samverkansstruktur. Lokala tillägg kan göras utifrån respektive stadsdelsförvaltnings struktur och organisation samt skolans och stadsdelsförvaltningarnas behov. Det kan till exempel handla om att lyfta fram det drog- och brottsförebyggande arbetet.

Några remissinstanser har påtalat vikten av en strukturerad överenskommelse angående uppföljningsbar BUS-samverkan. Utformningen av sådan

Samverkan sker separat, men samverkan mellan skola och socialtjänst förutsätter enligt riktlinjerna att en sådan struktur finns.

I ärendet annonseras stödmaterial inom ett antal områden. Vi föreslår att socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden får i uppdrag att komplettera riktlinjerna med detta stödmaterial senast den 15 augusti 2010.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Riktlinjer för samverkansplan mellan skola och socialtjänst för barn/ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Roger Mogert* (s), *Yvonne Ruwaida* (mp) och *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att

1. delvis bifalla föredragande borgarrådets förslag till beslut.
2. Därutöver vill vi framföra följande.

Behovet av en ny struktur för samverkan mellan grundskolan och socialtjänsten har ökat sedan grundskolan överfördes från stadsdelsnämnderna till utbildningsnämnden, vilket vi motsatte oss. Samarbetet med barnen i fokus var en av hörnstenarna i stadsdelsnämndsreformen. Den samverkan med förskolan, socialtjänsten och fritiden som hade byggts upp i många år slogs sönder i samband med centraliseringen av grundskolan, särskolan, skolbarnsomsorgen och mellanstadieverksamheten.

Vi är kritiska mot att det nästan tagit hela mandatperioden att komma med ett förslag till riktlinjer för samverkan efter centraliseringen av skolan. Detta är ett uttryck för att frågan inte har prioriterats av den borgerliga majoriteten. Förmodligen är den långa utredningstiden en följd av den ökade byråkratisering som har präglat en allt större och mer ogenomskinlig utbildningsförvaltning.

Under tiden utan riktlinjer har häften av stadsdelsförvaltningarna stått utan tecknade avtal med grundskolorna. Det förebyggande arbetet i samverkan mellan skola, fritid och socialtjänst har fått sämre förutsättningar. Samverkan mellan förskola och skola utifrån det livslånga lärandet har stoppats. Förlorarna är de barn och ungdomar som faller mellan stolarna.

Den detaljerade struktur för samverkan som föreslås i riktlinjerna stämmer överens med den allt mer markanta toppstyrningen av stadens nämnder, men rimmar illa med stadsdelsnämndernas uppdrag att verka efter lokala förutsättningar. Det bästa sättet att

främja samverkan är att organisatoriskt ha verksamheterna under samma tak. Utifrån dagens organisation hade vi hellre sett tydligare fokus på syfte, innehåll och resultat av samverkan än en detaljreglering av formerna för samverkan.

Det viktigaste är att nå konkreta resultat genom samverkan som gör skillnad för stadens utsatta barn och unga.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande

1. Riktlinjer för samverkan mellan skola och socialtjänst för barn/ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa godkänns, *bilaga 2*.
2. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden får i uppdrag att komplettera riktlinjerna med stödmaterialet.
3. I övrigt beaktas vad föredragande borgarråden anför i utlåtandet.

Stockholm den

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Lotta Edholm Ulf Kristersson

Ylva Tengblad

ÄRENDET

Sedan stadens kommunala grundskolor, obligatoriska sarskolor och skolbarnsomsorgen övergick från stadsdelsnämnderna till utbildningsnämnden vid halvårsskiftet 2007 har frågan om att skapa nya former för samverkan mellan skola och socialtjänst varit aktuell. Det faktum att cirka hälften av alla elever numera väljer en annan skola än den som ligger i det egna stadsdelsområdet ökar behovet av en tydlig struktur för samverkan som är likadan över hela staden.

I februari 2008 föreslog ansvariga borgarråd i en skrivelse till socialtjänstnämnden respektive utbildningsnämnden att de båda förvaltningarna skulle bilda en gemensam arbetsgrupp med uppdrag att kartlägga brister i samverkan mellan skola och socialtjänst kring utsatta barn och ungdomar. Arbetsgruppen skulle också föreslå nya arbetsformer och stadsövergripande riktlinjer.

Frågan återkom även i kommunfullmäktiges budget 2009 för Stockholms stad och utbildningsnämnden och socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden har nu presenterat en kartläggning av samverkansbrister och ett förslag till nya arbetsformer och stadsövergripande riktlinjer. Arbetsgruppen har även tagit hjälp av en referensgrupp med representanter för stadsdelsförvaltningar, skola och förskola.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden beslutade vid sina respektive sammanträden den 15 december 2009 och den 10 december 2009 att:

1. Godkänna tjänsteutlåtandet som svar på skrivelsen.
2. Godkänna riktlinjer för samverkan omfattande samverkansformer, samverkansområden med förslag till samverkansöverenskommelse mellan stadens skolor och stadsdelsförvaltningarna.
3. Ge förvaltningen i uppdrag att under första kvartalet 2010 återkomma med förslag till stödmaterial för skolor och stadsdelsnämndernas verksamheter enligt ovanstående samt med förslag till riktlinjer för befrielse från undervisning/rätt till utbildning.
4. Överlämna tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen för beslut.

Särskilt uttalande gjordes i socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden av Karin Rågsjö (v), Elisabeth Brandt Ygeman m.fl. (s) och Stefan Nilsson (mp), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes i utbildningsnämnden av Maria Hassan (s) från (s), (v) och (mp), *bilaga 1*.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens och utbildningsförvaltningens gemensamma tjänsteutlåtande daterat den 25 november 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Det är väl belagt i forskning och erfarenhet att barn utvecklas mest gynnsamt om alla vuxna runt barnet samverkan och drar åt samma håll. Det är också belagt i forskning att en bra utbildning är en av de viktigaste faktorerna för att barn ska få en god uppväxt och ett bra vuxenliv.

Förvaltningen föreslås att ett arbete med att ta fram en eller flera indikationer för samverkan prövas.

Ett område som behöver utvecklas är samverkan med de fristående skolorna. Förvaltningens mening är att samverkansöverenskommelser ska tecknas också med dem som liksom med de kommunala gymnasieskolorna.

Samverkansformer

Samverkan mellan skola och socialtjänst med flera bör utgå från ”Strategi för samverkan, - kring barn och ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa” och de framgångsfaktorer som där identifieras för en god samverkan. Inom respektive stadsdelsförvaltnings geografiska område bör därför ett samverkansarbete påbörjas med ”Strategi för samverkan” som bas.

När lagbestämmelsen (SoL 5 kap 1 a §) om samverkan infördes 2003 fick Socialstyrelsen i samverkan med dåvarande Myndigheten för skolutveckling och Rikspolisstyrelsen i uppdrag att ta fram en nationell strategi för samverkan (”Strategi för samverkan, - kring barn och ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa” april 2008). I denna konstaterar myndigheterna att den generella kunskap om framgångsfaktorer och hinder i samverkan i allt väsentligt är tillämpbar även på samverkan kring barn och unga som riskerar att fara illa. Av denna kunskap följer att god och stabil samverkan förutsätter *styrning, struktur* och *samsyn*.

Strategin konstaterar fortsättningsvis att styrningen är det mest centrala genom att den politiska och administrativa ledningen aktivt tar ställning för samverkan. Om inte samverkan stöds på ledningsnivå riskerar den att bara fungera kortsiktigt och personbundet. Ledningen måste efterfråga uppföljning och utvärdering. Stabil samverkan kräver också struktur för att överbrygga skilda regelsystem, ett gemensamt mål och en definierad målgrupp. Strategin lyfter fram några centrala framgångsfaktorer;

- *Ett aktivt och gränsöverskridande ledarskap*

Cheferna har en nyckelroll och måste aktivt visa att samverkan är en prioriterad uppgift. Forskning pekar på vikten av att det finns kunskap och förståelse hos politiker och förvaltningsledning, att ledningen för ut en vision om vilket resultat som ska uppnås, skapar förankring och mandat för samverkan, stödjer samverkanspro-

cesser och ser till att verksamheterna har rimliga resurser för att nå målet som följer upp resultatet. Strategin pekar på en vanlig paradox inom samverkan; samverkan är nödvändigt för ett effektivt resursutnyttjande men hindras av brist på resurser. ”När det inte finns tid eller pengar att samverka och utveckla nya arbetsformer tenderar verksamheterna att tillskriva varandra ansvaret för vissa problemområden”. Aktörerna inom olika delar av verksamheten och på olika nivåer måste istället avstå från att prioritera egna intressen och i stället arbeta mot gemensamma mål.

- *Tydlighet och struktur*

Syftet med samverkan måste vara tydligt och enskilda verksamheters besparingskrav får inte vara drivkraften, då riskerar samverkan att bli ett ”Svarte Petter”-spel. Gemensamma och tydliga mål krävs.

- *Samsyn*

En viss grad av gemensam problemförståelse är nödvändig för en fungerande samverkan och de olika aktörerna kan behöva förhandla om arbetssätt och relationer. Skolan (och andra verksamheter) och socialtjänsten har olika uppdrag och utan en god kännedom och respekt för varandras verksamheter, gränser och regelsystem försvåras samverkan. Viktigt är därför att sprida kunskap om den egna verksamheten och att skaffa sig kunskap om andra verksamheters ansvar och regelsystem. Socialtjänsten har det absoluta ansvaret för myndighetsutövningen när det gäller barn och unga som far illa men, när det gäller att förebygga att barn och ungdomar far illa är ansvaret delat med andra huvudmän som t.ex. skolan.

- *Motivation, förtroende och god kommunikation*

Tid för samverkan behövs och de deltagande verksamheterna behöver uppleva att de har ömsesidig nytta av samverkan för att få och behålla motivationen över tid. Andra viktiga begrepp är förtroende, kommunikation och tillit. Det behöver finnas en kollegial jämlikhet trots eventuella statuskillnader och kunskap om den känslomässiga stress som uppstår i arbetet med barn som far illa.

- *Samverkanskompetens*

Kunskap om samverkan och vad som krävs för en fungerande samverkan måste finnas i verksamheterna.

Samverkan med kommunala och fristående skolor

Alla skolor inom en stadsdelsförvaltnings geografiska område, grundskolor och gymnasieskolor såväl kommunala som fristående ska, enligt förvaltningens mening, delta i samverkan. Skolorna samverkar på en övergripande och förebyggande nivå med den stadsdelsförvaltning där skolan är belägen och på individnivå med den stadsdelsförvaltning där aktuell elev är folkbokförd.

Samverkansområden och samverkansöverenskommelser

Som en för staden gemensam bas/minimnivå för samverkan föreslås ett antal samverkansområden för skola och stadsdelsnämndens verksamheter. Utifrån respektive stadsdelsförvaltnings struktur och organisation samt skolors och stadsdelsförvaltningars behov av samverkan i olika frågor kan lokala tillägg göras.

Samverkanområdena sammanförs i en samverkansöverenskommelse (bilaga 1) mellan skolorna och verksamheterna inom stadsdelsnämnderna. Samverkansöverens-

kommelser bör också finnas med stadsdelsnämndernas verksamheter och de fristående skolorna inom stadsdelsnämndens geografiska område. Förslaget till samverkansöverenskommelse är uppbyggt som en överenskommelse med angivande av ansvariga funktioner, vad samverkan ska avhandla och hur uppföljning ska ske. Överenskommelsen anger vilka funktioner inom stadens förvaltningars om ska vara representerade, men för att en högre kvalitet ska uppnås, framför allt i det förebyggande arbetet, bör polis och det lokala föreningslivet också vara representerat i ett övergripande samverkansforum.

Den övergripande samverkan som avses under rubriken ”samarbete i generella frågor” är en förutsättning för hela samverkansstrukturen. Stadsdelsdirektören ansvarar t.ex. för att en övergripande mötesstruktur finns samt kallar till möten, ser till att dessa protokollförs och att de redovisas i stadsdelsnämnden. Deltagarna i dessa möten är normalt verksamhets- eller avdelningschefer inom stadsdelsförvaltningen samt samtliga rektorer för grund och gymnasieskolorna i stadsdelen. Respektive biträdande grundskolechef bör också vara med vid dessa möten. Inom området ”samarbete i generella frågor” ska inga individärenden diskuteras. Inom samverkansområde ”barn och ungdomar som far illa”, som också utgör grunden för samverkan med landstinget (BUS), ska individärenden däremot kunna diskuteras då det finns behov av detta.

I dagsläget har hälften av stadsdelsförvaltningarna tecknade avtal med grundskolorna i respektive stadsdelsförvaltnings geografiska område. Ett fåtal har haft överenskommelser sedan 2007-07-01.

Stödmaterial

Inom några samverkansområden finns behov av mer detaljerade anvisningar för hur samverkan ska ske. Följande områden har identifierats och arbetsgruppen har här påbörjat ett arbete:

- Sekretessfrågor
- Utredningsansvar för barn/ungdomar som far illa; t.ex. skolk, ”hemmasittare”, ansvar för insatser; anmälan till socialtjänsten,
- Barn/ungdomar med insatser från skola och socialtjänst; placering i familjehem, i HVB (hem för vård och boende), SIS (Statens institutionsstyrelse), öppenvård, samverkansklassiker inklusive likheter/skillnader i hanterandet av elever i kommunala respektive fristående skolor,
- Övergångar som t.ex. förskola – grundskola/särskola, gymnasie-/gymnasiesärskola – daglig verksamhet, kommunala uppföljningsansvaret
- Säkerhetsarbetet,
- Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år enligt LSS, Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade
- Barn/ungdomar/elever med funktionsnedsättning; daglig verksamhet,

Stödmaterial föreslås presenteras för utbildnings- respektive socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen under första kvartalet 2010. Materialet kommer därefter successivt uppdateras och kompletteras. Stödmaterial för skolorna när det gäller rätten till undervisning (befrielse från undervisning) och hedersrelaterade frågor

kommer samtidigt att presenteras.

Förvaltningens förslag

Riktlinjer

De i detta tjänsteutlåtande föreslagna samarbetsformerna med utgångspunkt i ”Strategi för samverkan”, föreslagna samverkansområden som miniminivå och samverkansöverenskommelser samt stödmaterial inom olika områden utgör stadens riktlinjer för samverkan mellan skola och stadsdelsnämndernas verksamheter. Samverkansöverenskommelser bör tecknas med såväl kommunala skolor som med de fristående skolorna när det gäller grundskolor och gymnasieskolor inklusive sarskolor.

Utbildningsförvaltningen och socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen föreslår att respektive nämnd till kommunstyrelsen för beslut överlämnar detta tjänsteutlåtande med förslag till riktlinjer för samverkan mellan skola och stadsdelsnämndernas verksamheter för barn/ungdomar med funktionsnedsättningar och barn/ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa. Riktlinjerna omfattar samverkansformer, samverkansområden med förslag till samverkansöverenskommelse mellan stadens skolor och stadsdelsförvaltningarna samt ett stödmaterial som presenteras under första kvartalet 2010.

Syftet med gemensamma samverkansområden och en samverkansöverenskommelse är att samverkan ska ske på ett liknande sätt över hela staden så att alla involverade, från barn och föräldrar till enskilda socialsekreterare, biståndshandläggare och lärare ska känna igen sig och veta var man ska vända sig och få ett bemötande och resultat som är bra och likvärdigt överallt.

Överenskommelsen är utformad som en struktur för vilka frågor som ska avhandlas, vilka möten som ska förekomma inom ramen för samverkan, hur ofta dessa ska förekomma, vilka funktioner som måste vara representerade och vilken uppföljning som ska ske.

Enligt förvaltningarnas mening bör samverkansöverenskommelser tecknas med grundskolor, gymnasieskolor (inkl obligatorisk sarskola och gymnasiesarskola) i såväl kommunala som fristående skolor.

För att följa upp resultatet av en samverkansöverenskommelse har en diskussion inletts med stadsledningskontoret om att pröva att ta fram en indikator för samverkan.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och samtliga stadsdelsnämnder.

<i>Innehållsförteckning</i>	<i>Sid</i>
Stadsledningskontoret	11
Bromma stadsdelsnämnd	12

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd	12
Farsta stadsdelsnämnd	14
Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd	15
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd	16
Kungsholmens stadsdelsnämnd	17
Norrmalms stadsdelsnämnd	19
Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd	21
Skarpnäcks stadsdelsnämnd	21
Skärholmens stadsdelsnämnd	23
Spånga-Tensta stadsdelsnämnd	24
Södermalms stadsdelsnämnd	25
Älvsjö stadsdelsnämnd	26
Östermalms stadsdelsnämnd	27

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 16 mars 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ser positivt på förslaget om stadsövergripande riktlinjer för samverkan mellan skola och socialtjänst för att säkra en gemensam helhetssyn på barns och ungas utveckling och lärande. Stadsledningskontoret tycker att det är viktigt att alla involverade, från barn och föräldrar till enskilda socialsekreterare, biståndshandläggare och lärare ska känna igen sig och veta var de ska vända sig, och att alla ska få ett bemötande som är bra och likvärdigt i hela staden. I ärendet nämns att förutom bemötandet ska även resultatet vara bra och likvärdigt. Stadsledningskontoret menar att resultatet är svårt att påverka men att hanteringen av varje ärende ska vara bra och likvärdig.

Stadsledningskontoret anser dock att riktlinjerna behöver kompletteras med stödmaterial och de detaljerade anvisningar som enligt ärendet arbetas fram under första kvartalet 2010 för exempelvis sekretessfrågor, ansvar för ”hemmasittare” samt ansvarsfrågor vid placeringar av barn och ungdom för att bli fullständiga. Detta måste ske i nära samverkan och dialog med stadsdelsnämnderna som ansvarar för både förskolan och individ- och familjeomsorgen.

Stadsledningskontoret anser också att förskolans roll i samverkan behöver förtydligas och att samverkan bör ske redan under förskoletiden, eftersom det ofta är i förskolan som barns problem först blir synliga. Av texten i förslaget framgår inte tydligt att även förskolorna ska involveras i samverkan, utan det framkommer först i utkastet till överenskommelse och då endast som en fråga som gäller övergång från förskola till grundskola eller särskola. Det bör också förtydligas att det ska finnas en samverkans-

överkommelse även kring barn och ungdomar som går i en fristående skola.

Stadsledningskontoret föreslår sammanfattningsvis att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att godkänna nämndernas förslag till riktlinjer för samverkan mellan skola och socialtjänst för barn/ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa under förutsättning att riktlinjerna kompletteras med stödmaterial i enlighet med vad som sagts i detta tjänsteutlåtande. Vidare föreslås att socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden uppdras att komplettera riktlinjerna med stödmaterial i enlighet med vad som angetts i detta tjänsteutlåtande.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 mars 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 24 februari 2010 har i huvudsak följande lydelse.

I stadens budget 2009 finns upptaget en aktivitet att stadsdelsnämnderna ska upprätta lokala samverkansöverenskommelser mellan nämnden verksamheter och utbildningsnämnden. Förvaltningen och utbildningsförvaltningen har, med utgångspunkt i uppdraget i budgeten, under hösten och vintern tillsammans utformat sådana överenskommelser avseende nämndens verksamheter och den verksamhet de kommunala grundskolorna lokaliserade i Bromma bedriver. Samverkansöverenskommelsen föreläggs nämnden i särskild ordning. Denna kan utgöra grund för ett fortsatt arbete med kompletterande överenskommelser.

Det förslag till riktlinjer – som nu är på remiss – innebär att lokala överenskommelser även ska upprättas mellan individ och familjeomsorgen, funktionshinderomsorgen och fristående grundskolor och gymnasieskolor belägna inom Bromma stadsdelsnämndsområde.

Förvaltningen har inget att invända mot att riktlinjer för samverkansstrukturer utformas.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 mars 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Reservation anfördes av Magnus Dannqvist m.fl. (s), *bilaga 1*.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 11 februari 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd har träffat en övergripande samverkansöverenskommelse med utbildningsnämnden. Överenskommelsen reglerar den samverkan som är nödvändig utifrån de uppdrag som definieras i såväl statliga som kommunala styrdokument. Behovet av en struktur för samverkan har ökat sedan grundskolan överfördes till utbildningsnämnden.

Överenskommelsen beskriver dels ett stadsdelsforum på chefsnivå där syftet bl.a. är att skapa bra kontaktnät, utbyta adekvat information samt fånga upp konkreta frågor som bör diskuteras och lösas dels tre lokala samverkansforum som är indelade utifrån skolornas geografiska läge.

Det primära syftet med samverkan enligt förvaltningen, är att samordna olika insatser från skolorna, fritiden, fältgrupp och individ- och familjeomsorgen så att det sammantaget gagnar elever/barn och deras föräldrar. En förhoppning är att ett förebyggande arbete sker så tidigt som möjligt när det gäller de yngre barnen i skolan men även vad gäller ungdomar som riskerar att fara illa i högstadiet. Det ska inte behövas en anmälan för att skola, socialtjänst och BUP ska samverka när det föreligger signaler att ett barn eller en ungdom riskerar att fara illa. I detta sammanhang är det också viktigt att lyfta fram föräldrarnas delaktighet och bemötandet av dem och hur betydelsefulla de är för att lyckas.

I riktlinjerna anges att orsaken till att samverkan ska ske på ett likartat sätt över hela staden beror på att involverade, ”från barn och föräldrar till enskilda socialsekreterare, biståndshandläggare och lärare ska känna igen sig och veta vad man ska vända sig”. Förvaltningen anser att det uppgivna skälet till att samverkan ska se lika ut över staden är tveksamt. Däremot anser förvaltningen att en grundstruktur på samverkan kan vara motiverad men att strukturen måste kunna anpassas till lokala förhållanden och hänsyn tas till andra befintliga samverkansformer som t.ex. det lokala BRÅ. Det är också viktigt att minimera dubbelarbete genom att undvika att samma personer ingår i olika grupperingar där samma frågor dryftas. Frågor som diskuteras i samverkan mellan skola och socialtjänst kan också förkomma inom BRÅ-organisationen.

Förvaltningens barn- och ungdomsenheter saknar dock representation från skolan i BUS-samverkan. I detta sammanhang anser förvaltningen att det skulle vara motiverat med riktlinjer eller överenskommelser som är likartade över staden.

En annan erfarenhet från förvaltningens verksamheter som arbetar med barn och ungdom är att samverkan fungerar som bäst då behovet av samverkan kommer från de aktörer som arbetar operativt. Till exempel kan fältassisterna ha rollen som brobyggare mellan personalen på fritidsgårdarna och socialtjänsten. Fältassistenterna kan tidigt upptäcka ett riskbeteende och kontaktar då föräldrar, skola och socialtjänst vid behov.

Som tidigare nämnts finns en samverkansöverenskommelse mellan nämnden och utbildningsnämnden som rör de kommunala grundskolorna. Däremot finns inget liknande dokument mellan nämnden och de fristående skolorna eller mellan

nämnden och gymnasieskolan, särskolan och gymnasiesärskolan.

Förvaltningen har kontakt med flera av de fristående skolorna i stadsdelen men då huvudsakligen utifrån individärenden. Med Kunskapsskolan vid Sockenplan har dock förvaltningen en regelbunden kontakt. Fältassistenter besöker också stadsdelens grundskolor inklusive de fristående skolorna regelbundet. De medverkar även på föräldramöten och deltar vid andra sammankomster som rör orosfrågor kring barn och ungdom. Förvaltningen anser att det bör finnas samverkansöverenskommelse även med de fristående grundskolorna och gymnasieskolorna.

Förvaltningen välkomnar att ett stödmaterial och detaljerade anvisningar kommer att arbetas fram när det gäller t.ex. sekretessfrågor, ansvar för ”hemmasittare” samt ansvarsfrågor vid placeringar av barn och ungdom.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 mars 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Reservation anfördes av Gunnar Sandell m.fl. (s), Mats E P Lindquist (mp) och Inger Stark (v), *bilaga 1*.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 23 februari 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på förslaget att utarbeta en mer strukturerad och likartad samverkan kring barn och ungdomar över hela staden. Farsta stadsdelsnämnden har för egen del fastställt en långsiktig strategi för utveckling av det förebyggande arbetet bland barn och unga. Strategin innebär bland annat att samverkan med polis och andra som kommer i kontakt med barn och ungdomar har utvecklats och blivit mer strukturerad. I Farsta förekommer därför samverkan på i stort sett samtliga punkter som tas upp i förslaget.

Ett förslag till överenskommelse mellan Farsta stadsdelsnämnd och utbildningsnämnden har också utarbetats, men den har inte slutföras under föregående budgetår. I budget för 2010 för Stockholms stad fick stadsdelsnämnderna ett bredare uppdrag där även polisen och landstinget ska ingå i samarbetet när det gäller förebyggande insatser. Ett nytt förslag till överenskommelse kommer att utarbetas utifrån det nya uppdraget.

Förvaltningen håller med om att det är bekymmersamt med den bristande samverkan kring barn och ungdomar som går i en fristående skola. Friskolorna kommer under våren att bjudas in till samtal om hur samarbetet kan utvecklas.

Det planerade stöd materialet välkomnas. Det är viktigt att materialet tas fram

i samråd med stadsdelsförvaltningarna. Förvaltningen vill i det sammanhanget även efterlysa mer detaljerade anvisningar som klargör hur det kommunala uppföljningsansvaret för 16 – 19-åringar ska fördelas mellan utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna. Detta behov har även Stadsrevisionen tagit upp. I uppdragets innebörd och ansvar för berörda nämnder och även ange hur samverkan dem emellan ska kunna utvecklas och förbättras.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 18 mars 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Jan Wallman m.fl. (s), Ylva Wahlström (mp) och Carita Stenbacka Tenezakis (v), *bilaga 1*.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 10 februari 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser det viktigt med samverkan mellan socialtjänsten och andra verksamheter som kommer i kontakt med barn som far eller riskerar att fara illa. När stadsdelsförvaltningen var huvudman för grundskolorna i stadsdelsområdet fanns samverkan kring dessa barn, men kontakterna tunnades successivt ut och rutinerna föll bort i och med att ansvaret för skolorna överfördes till utbildningsförvaltningen.

Eftersom såväl stadsdelsförvaltningen som utbildningsförvaltningens grundskoleavdelning anser att det är mycket viktigt med samverkan förskola, skola och socialtjänst, träffade förvaltningarna år 2009 en överenskommelse om mål, åtaganden och aktiviteter för samverkan. Överenskommelsen omfattar social-

tjänstens individ- och familjeomsorg och stöd och service till personer med funktionsnedsättning samt de kommunala förskolorna och grundskolorna inom Hägersten-Liljeholmens stadsdelsområde. I februari 2010 följdes överenskommelsen upp vid en gemensam planeringsdag med deltagare från både förskola, skola samt barn- och ungdomsenheten och beställarenheten funktionsnedsättning vid avdelningen för social omsorg. Ytterligare en planeringsdag kommer att hållas till hösten. Under året ska överenskommelsen revideras och en arbetsgrupp, bestående av enhetschefer, förskolerektorer och grundskolerektorer, har tillsatts för att arbeta med frågan.

Förvaltningen är således positiv till att samverkan om utsatta barn och ungdomar regleras och struktureras och anser det självklart att även enskilt drivna förskolor, grundskolor och gymnasieskolor ska involveras i denna samverkan. Det finns dock

problem i sammanhanget som behöver belysas mer än vad som görs i förslaget.

Ett av problemen rör mängden med samverkanspartners som blir aktuella om alla som behöver samverka verkligen kommer överens om att göra det. I remissen framhålls att skolorna har många samverkanspartners. Samma sak kan sägas om stadsdelsförvaltningarna, särskilt om samverkan ska innefatta även enskilt drivna verksamheter.

I Hägersten-Liljeholmens stadsdelsområde finns totalt 77 förskolor (varav närmare 20 enskilt drivna), 21 grund- och särskolor (varav nio enskilt drivna) samt 14 gymnasieskolor (varav tolv enskilt drivna). Det potentiella antalet samverkanspartners är alltså 112, varav ett fyrtiotal enskilt drivna verksamheter. Även om överenskommelser träffas på en övergripande nivå vad gäller de kommunalt drivna verksamheterna återstår ett avsevärt antal verksamheter med vilka diskussioner behöver föras och avtal träffas, vilket kräver både tid och personella resurser. Förvaltningen anser att ytterligare utredning behövs om hur detta problem ska lösas.

Samverkan med förskolorna

Av texten i förslaget framgår inte tydligt att även förskolorna ska involveras i samverkan, utan det framkommer först i utkastet till överenskommelse och då endast som en fråga som gäller övergång från förskola till grundskola eller särskola. Förvaltningen anser att samverkan måste ske under hela förskoletiden, eftersom det ofta är i förskolan som barns problem först blir synliga.

Samverkan med gymnasieskolorna

Vad gäller samverkan med gymnasieskolorna är problemställningen komplex. Av de elever som går på gymnasierna i stadsdelsområdet bor flertalet i andra stadsdelsområden i Stockholms eller i kranskommunerna. En samverkan med gymnasieskolorna kommer således endast i undantagsfall att gälla den individnivå som gäller för grundskolor och förskolor, även om det också i dessa finns barn och ungdomar som inte bor i stadsdelsområdet.

I ärendet nämns att samverkan ska tecknas även gymnasieskolorna och att samverkan då gäller på mer strukturell nivå. Frågan är om det är verkningsfullt att gymnasieskolorna tecknar avtal med det stadsdelsområde som de är geografiskt belägna i eller om ett mer generellt avtal bör tecknas med dem.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 mars 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Bengt Roxne m.fl. (s), Leif Larsson (v) och Tomas Melin (mp), *bilaga 1*.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 17 mars 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig i huvudsak bakom de förslag om samverkansöverenskommelser som framförs i remissen. Det är bra om det över hela staden finns en viss samstämmighet i hur samverkan ska fungera.

I samband med finansborgarrådets förslag till budget för 2009 fick samtliga stadsdelsförvaltningar i uppdrag att upprätta lokala samverkansöverenskommelser mellan respektive stadsdels verksamhet och utbildningsförvaltningen.

Stadsdelen har under 2009 arbetat intensivt tex, genom olika arbetsprocesser där personalgrupper deltagit, för att få till stånd en överenskommelse, inte bara mellan skolan och socialtjänsten, utan även med utan även med förskolan och fritidsverksamheten. Den 18 november 2009 ingicks en överenskommelse med utbildningsförvaltningens grundskoleavdelning om hur samverkan mellan skolan, förskolan, fritidsverksamheten och socialtjänsten ska gå till. Överenskommelsen har exempelvis resulterat i att en särskild arbetsgrupp har bildats för att arbeta med de elever som har omfattande frånvaro från skolan, sk ”hemasittare”. Det finns också en plan för komplettering och revidering.

Mot den bakgrunden kan förvaltningen se en svårighet i om centrala riktlinjer blir detaljstyrande och att de visar sig avvika från det arbetssätt som man lokalt överenskommit och som visat sig fungera. Förvaltningen utgår från att lokala variationer i överenskommelserna kan bejakas. De stadsövergripande riktlinjerna kan på ett bra sätt komplettera stadsdelens pågående arbete.

Vidare vill förvaltningen särskilt lyfta fram vikten av samverkan även med friskolor och gymnasieskolor. Detta saknas i förvaltningens nuvarande överenskommelse. Då dessa skolor har många elever från andra stadsdelsområden och kommuner kan en sådan samverkan se annorlunda ut. Det är viktigt att man kan ta hänsyn till hur det ser ut lokalt på varje sådan skola.

I remissen anges flera funktioner som ansvariga vid övergång mellan förskola och grundskola samt säkerhetsarbete. Enbart en funktion bör anges som ansvarig i dessa frågor. När det gäller säkerhetsarbetet bör stadsdelsdirektören ha det ansvaret.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 18 mars 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Stadsdelsnämnden vill därutöver anföra följande:

En god samverkan mellan skola och socialtjänst är avgörande för att fånga upp barn och unga som far illa, eller riskerar att fara illa. Förslaget till nya riktlinjer för staden är därför välkommet då det är viktigt med tydlighet i samarbetet. Det har på sina håll tidigare funnits brister i kommunikationen mellan skola och socialtjänst och vi ser därför en väsentlig fördel med att skapa gemensamma riktlinjer för hela staden. Vi ställer oss därför positiva till förslaget till nya riktlinjer för samverkan mellan skola och socialtjänst.

Det är samtidigt av väsentlig betydelse att fokus i samarbetet ligger på barnens resultat. Skolarbetet är betydelsefullt för att barn som far illa skall kunna skapa en struktur i tillvaron med de positiva effekter detta har avseende att bevara nuets normalitet, att fokus på något utanför en destruktiv eller på annat sätt negativ hemmiljö, samt att därigenom få ett stöd och en bas för ett ökat självförtroende, inkluderande en intellektuell utveckling och mognad. En evidensbaserad metod för att tillvarata skolresultatets betydelse i hantering av barn och unga som far illa bör därför utvecklas på en gemensam grund inom staden.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 24 februari 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Brister i samverkan

Nya former för lokal samverkan har varit en aktuell fråga åtminstone sedan halvårsskiftet 2007, då ansvaret för stadens kommunala grundskolor, särskolor och skolbarnsomsorg övergick från stadsdelsnämnderna till utbildningsnämnden. Ökade möjligheter att välja skola och den ökande etableringen av fristående skolor har ytterligare aktualiserat behovet av nya samverkansformer, eftersom det inte längre är en självklarhet i Stockholm att barn går i skolan i sitt närområde. Cirka hälften av stadens grundskolelever väljer en annan grundskola, kommunal eller fristående, än den närmast hemmet. Samma förhållande gäller för gymnasie-skolorna som tar emot elever från alla stadsdelar och från andra kommuner.

Samverkan är alltså nödvändig, både på både en övergripande nivå inom en stadsdelsnämnds geografiska område och på individnivå när det gäller enskilda ärenden. Där samverkan fungerar bra är skolorna också i kontakt med flera stadsdelsförvaltningar på individnivå och på en övergripande och förebyggande nivå med den stadsdelsförvaltning där skolan är belägen. Det innebär att skolorna har många samverkansparter.

Samverkan med de fristående skolorna inom en stadsdelsnämnd fungerar oftast sämre idag. Detsamma gäller för gymnasieskolorna, fristående som kommunala.

Förvaltningen är alltså positiv till förbättrad samverkan. Alla skolor inom en stadsdelsförvaltnings geografiska område, grundskolor och gymnasieskolor, kommunala såväl som fristående ska, enligt förvaltningens mening, delta i samverkan. Parterna ska samverka på en övergripande och förebyggande nivå inom respektive stadsdelsnämnds geografiska område och på individnivå med den stadsdelsförvaltning där aktuell elev är folkbokförd, precis som föreslår i remissen.

Lika viktigt som samarbetet mellan förebyggande eller myndighetsutövande socialtjänst och skola är samarbetet mellan skola och förskola, inte minst för att tidigt fånga upp barn som riskerar att fara illa eller som far illa. Denna dimension saknas i förslaget.

Resultatet av samverkan – för det enskilda barnet, för familjen – borde stå i centrum. I förslaget är det dock formerna för samverkan som är centrala. Förvaltningen vänder sig emot detta fokus. Förslaget innebär en otymplig mötesstruktur där antal möten, vilka företrädare organisationerna har låtit sig representeras av samt protokollens utformning blir mera centralt än resultatet för barn/elever/föräldrar.

Ge berörda nämnder tydliga uppdrag att samverka. Sätt gärna upp mätbara mål för effekterna av samverkan. Vilka resultat ska uppnås för de enskilda barnen/ungdomarna och deras föräldrar? Men detaljreglera inte formerna!

Förvaltningen har inga invändningar mot att utbildnings- respektive socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnderna också fortsättningsvis stödjer samverkan genom att ta fram den typ av stödmaterial man börjat med.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 18 mars 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Hans Enroth (v), *bilaga 1*.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 8 mars 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer i vikten av en fungerande samverkan kring barn och ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa. Samverkan är nödvändig, både på en övergripande nivå inom en stadsdelsnämnds geografiska område och på individnivå när det gäller enskilda ärenden. Där samverkan fungerar bra är skolorna också i kontakt med flera stadsdelsförvaltningar på individnivå och på en övergripande och förebyggande nivå med den stadsdelsförvaltning där skolan är belägen. Det innebär att skolorna har många samverkansparter.

Lokal samverkan

Nya former för lokal samverkan har varit en aktuell fråga sedan halvårsskiftet 2007, då ansvaret för stadens kommunala grundskolor, särskolor och skolbarnsomsorg övergick från stadsdelsnämnderna till utbildningsnämnden. Norrmalms stadsdelsförvaltning har haft en lokal samverkansöverenskommelse sedan 1 juli 2007. Överenskommelsen har samma struktur som förslaget i riktlinjerna (*bilaga 1*). Avdelningschefer, enhetschefer/rektorer och biträdande chefer/rektorer för socialtjänst, fritid, kommunala förskolor och grundskolor träffas och följer upp överenskommelsen en gång per termin.

Nya samverkansformer

Ökade möjligheter att välja skola och den ökade etableringen av fristående skolor har ytterligare aktualiserat behovet av nya samverkansformer, eftersom det inte längre

är en självklarhet i Stockholm att barn går i skolan i sitt närområde. Cirka hälften av stadens grundskolelever väljer en annan grundskola, kommunal eller fristående, än den närmast hemmet. Samma förhållande gäller för gymnasie-skolorna som tar emot elever från alla stadsdelar och från andra kommuner.

På Norrmalm finns sammanlagt 14 grundskolor, varav 6 är fristående. Vidare finns 16 gymnasier, av vilka 15 är fristående. I förslaget framhålls att samverkansöverenskommelser bör tecknas med såväl kommunala som fristående skolor. Det framgår däremot inte tydligt om Stockholms stad kan ställa krav på friskolorna att teckna samverkansöverenskommelser.

Förvaltningen är alltså positiv till förbättrad samverkan. Alla skolor inom en stadsdelsförvaltnings geografiska område, grundskolor och gymnasieskolor, kommunala såväl som fristående ska, enligt förvaltningens mening, delta i samverkan. Parterna ska samverka på en övergripande och förebyggande nivå inom respektive stadsdelsnämnds geografiska område och på individnivå med den stadsdelsförvaltning där aktuell elev är folkbokförd, precis som föreslås i remissen.

Lika viktigt som samarbetet mellan förebyggande eller myndighetsutövande socialtjänst och skola är samarbetet mellan skola och förskola, inte minst för att tidigt fånga upp barn som riskerar att fara illa eller som far illa. Denna samverkan saknas i förslaget. Vidare anser förvaltningen att riktlinjerna i större utsträckning bör lyfta fram det drog- och brottsförebyggande arbetet. Fält- och fritidsverksamheten fungerar ofta som en länk till socialtjänsten och bör därmed få en mer framträdande roll i riktlinjerna.

Resultat

Resultatet av samverkan – för det enskilda barnet och för familjen – borde stå i centrum. I förslaget är det dock formerna för samverkan som är centrala. Förvaltningen vänder sig emot detta fokus. Förslaget innebär en mötesstruktur där antal möten, vilka företrädare organisationerna har låtit sig representeras av samt protokollens utformning blir mera centralt än resultatet för barn/elever/föräldrar.

Förvaltningen anser att det är positivt att berörda nämnder ges tydliga uppdrag att samverka. Likaså finns ett värde i att sätta upp mätbara mål för effekterna av samverkan, d.v.s. vilka resultat som ska uppnås för de enskilda barnen/ungdomarna och deras föräldrar. Däremot bör formerna inte detaljregleras centralt, istället bör samverkansformerna utgå från de lokala förutsättningarna och erfarenheterna.

Stödmaterial

Förvaltningen är positiv till att utbildnings- respektive socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnderna också fortsättningsvis stödjer samverkan genom att ta fram den typ av stödmaterial man börjat med. Förvaltningen anser vidare att det behövs stödmaterial även inom området drog- och brottsförebyggande arbete.

Indikatorer

När det gäller frågan om att skapa en eller flera indikatorer till samverkansöverenskommelsen anser förvaltningen, i linje med ovanstående, att det är viktigt att skapa en kvalitativ indikator som mäter resultaten av samverkan.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 mars 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 11 mars 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen har flera samverkansformer med grundskolor, fritids, polis och andra aktörer i stadsdelsområdet i både förebyggande arbete kring barn och ungdomar och i samarbete på individnivå för barn som far illa eller riskerar att fara illa.

Ett exempel på samverkan är "Organisationen för myndighetssamverkan i Rinkeby-Kista" som bygger på lokal samverkan mellan skola, polis, social omsorg och förebyggande ungdomsverksamheter. Målet är att förhindra och minimera ungdomars brottslighet, droganvändning och annat riskbeteende, genom att arbeta i de miljöer där barn och ungdomar vistas. Det är en annan typ av förebyggande arbete än det som bedrivs i lokala BRÅ. Samverkan kan ibland annat innebära att verksamheterna har gemensamma eller samordnade aktiviteter för barn och ungdomar i området eller genomför gemensamma kompetenssatsningar för medarbetare som möter barn och ungdomar i sin dagliga verksamhet.

Förvaltningen kan inte återfinna den typen av samverkan i förslaget och kan inte avgöra om det är ett behov av samverkan som inte finns i andra stadsdelsområden eller om sådan samverkan bedrivs inom ramen för lokala BRÅ, som finns med som samverkansform både avseende brottslighet och droganvändning.

I övrigt stödjer förvaltningen förslaget om en gemensam struktur i staden för samverkan mellan stadsdelsförvaltningarna och skolorna. Skriftliga överenskommelser tydliggör uppdrag och ansvar för respektive verksamhet och gör det lättare att följa upp hur samverkan fungerar, vilka brister som finns och hur dessa kan åtgärdas.

Det är också bra att ett gemensamt stödmaterial tas fram för vad som bör ingå i rutinerna för respektive område som en grundläggande nivå och att skriften "Strategi för samverkan" används som bas för samtal och samverkan.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 mars 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Monika Lindh m.fl. (s) och Birgitta Hansen (mp), *bilaga 1*.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 15 februari 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar i stora delar utredningens resonemang och stödjer förslaget i stort.

Förvaltningens uppfattning är att riktlinjerna behöver kompletteras med hur tidiga insatser kan se ut och initieras redan på förskolorna för de barn som i ett tidigt skede identifieras att riskera att fara illa. Under rubriken ”Barn och ungdomar i behov av särskilt stöd/hälsa – samarbete med landstinget” står exempelvis inget om förskolans viktiga del i denna samverkan.

Förvaltningen föreslår dessutom att riktlinjer och överenskommelser ska behandla behovet av stöd från socialtjänsten och landstinget till förskolor och skolor. Stödet kan till exempel bestå av konsultation, tidig upptäckt, metoder för svåra föräldrasamtal, tidig diagnos, kvalitativa nätverksmöten samt gemensamma arbetsplaner som kan följas upp. Frågor som förvaltningen ser behov av att få svar på gällande denna del av samverkan är:

1. Hur upptäcker vi barn och ungdom som riskerar att fara illa så tidigt som möjligt?
2. På vilka sätt kan vi stödja barn som konstaterats ha någon form av missbruk eller social problematik i hemmet?
3. På vilket sätt och när ska vi reagera samordnat för att bryta eleverns återkommande skolk?
4. Hur definierar skolan och socialtjänsten hemmasittare? Hur arbetar socialtjänsten och skolan gemensamt med hemmasittare?
5. Kan någon av parterna bedriva uppsökande verksamhet gällande barn vars föräldrar inte besöker BVC?
6. När och hur ska anmälan till socialtjänsten ske? Hur sker återkopplingen till anmälaren? Kan anmälan alltid ske skriftligt med tydlig information om vilka insatser som gjorts innan anmälan lämnades in?
7. Under vilka omständigheter går ett ärende direkt till BUP eller habiliteringscenter?
8. Vilka åtgärder ska socialtjänsten respektive utbildningsförvaltningen ha gjort innan BUP kan kopplas in?

Förvaltningen har idag en styrgrupp för samverkan mellan stadsdelsförvaltningen, utbildningsförvaltningen och landstinget. Styrgruppen sammankallas av stadsdelsdirektören. Ledamöterna är avdelningscheferna förskola/kultur samt individ- och familjeomsorgen, biträdande grundskolechef, cheferna för BUP (barn- och ungdomspsykiatri) och habiliteringscenter samt överläkaren för BUMM (barn- och ungdomsmedicinsk mottagning).

Styrgruppen har tillsatt en arbetsgrupp som under våren ska återkomma till styrgruppen med förslag till handlingsplan till ovanstående åtta frågeställningar.

I övrigt ser förvaltningen fram emot de slutliga riktlinjerna i förhoppningen att de kan bidra till en bättre struktur, kontroll och uppföljning av samverkan mellan förskola, skola och socialtjänst. Riktlinjerna behöver dock enligt förvaltningen även kompletteras med strukturerade överenskommelser gällande den uppföljningsbara BUS-samverkan som stadsdelarna behöver utveckla med landstinget i syfte att nå ett helhetstäckande förebyggande stöd och tidiga insatser för barn och ungdomar som riskerar att fara illa.

Förvaltningen kommer i arbetet med att ta fram en lokal överenskommelse med utbildningsförvaltningen och landstinget att ta del av de slutgiltiga riktlinjerna i syfte att få den lokala överenskommelsen så konkret som möjligt, och därmed uppföljningsbar. Den lokala överenskommelsen kommer att ha bilagor kopplade till sig i form av handlingsplaner inom olika delområden av överenskommelsen.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 mars 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Liliane Svensson m.fl. (s), Rudy Espinoza m.fl. (v) och Rebwar Hassan m.fl. (mp), *bilaga 1*.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 17 februari 2010 har i huvudsak följande lydelse.

I Skärholmen finns sedan några år tillbaka en väl fungerande modell för samverkan med olika verksamheter inom och utom förvaltningen - socialtjänst, förskola, skola, fritid, polis, landsting. Det finns ett övergripande samverkansforum för chefer och en styrgrupp. En skriftlig samverkansöverenskommelse har gjorts och gäller från 2010. Samverkansvinsterna har vid uppföljning beskrivits utifrån effektivitet, förbättrade handläggningsrutiner, utvidgat nätverk och ökad kunskap om andra verksamheters arbete. Att få till stånd verkningfull samverkan är en långsiktig process och det finns fortfarande områden som brister och behöver förbättras.

Förvaltningen är positiv till den struktur och grundtanke som presenteras i förslaget till riktlinjer för samverkan. Vi vill dock understryka vikten av att en samverkansorganisation förutom socialtjänst, förskola och skola även bör omfatta fritidsverksamheter, landstinget och polisen. Strävan mot en gemensam helhetssyn och samordning av insatser från alla som möter barn och ungdomar i sina verksamheter bör vara i fokus för samverkansarbetet. Förvaltningen delar uppfattningen om att styrning är viktigt

och att cheferna har en nyckelroll i detta sammanhang.

Förslaget framhåller att samverkan med de fristående skolorna behöver utvecklas och att överenskommelser ska tecknas även med dessa och med kommunala gymnasieskolan. Vi instämmer i detta. I Skärholmen inbjöds från starten alla fristående förskolor och skolor till samverkansforum och finns även med i samverkansöverenskommelsen. Erfarenheten hittills är att vissa deltar i samverkansforum, andra i mindre omfattning eller inte alls. Anledningen kan vara att intresset för lokal samverkan inte är lika stort från fristående skolor, eftersom många elever inte kommer från närområdet utan från andra delar av staden. Däremot tar skolorna ofta initiativ till samarbete när det rör särskilda händelser i området. Gymnasiet är också inbjudna till samverkansforum och får del av protokollen, men har hittills inte deltagit.

Av förslaget framgår att arbetsgruppen ska ta fram detaljerade anvisningar i form av stödmaterial för vissa samverkansområden, vilket är utmärkt. I stadsdelsförvaltningen finns skriftliga rutiner och handlingsplaner t.ex. angående övergång förskola-grundskola, anmälan från skolan till socialtjänsten, sekretess m.m. Vi har regelbundna möten för tidig samverkan i form av Internt forum (samordning av stadsdelens olika resurser för barn och unga med stora hjälpbehov) och en lokal BUS-överenskommelse. Vi har även ett aktivt lokalt Brå, som leds av stadsdelsnämndens ordförande. Eftersom utarbetade rutiner sannolikt finns i många förvaltningar ser vi gärna att SAF och utbildningsförvaltningen i detta sammanhang samråder med stadsdelarna.

Sammanfattningsvis stödjer förvaltningen förslaget till riktlinjer som struktur och basnivå för samverkan, vilken ger utrymme för lokala variationer. Förvaltningen ser inga hinder att anpassa nuvarande organisation till de föreslagna riktlinjerna och införliva delar som saknas eller behöver förbättras. Vi delar uppfattningen om att det är viktigt med en likartad struktur för samverkan inom staden.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden som sitt yttrande överlämna tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 18 mars 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Eva Andersson (s, v och mp), *bilaga 1*.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 24 februari 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning har tagit del av remissen ”Riktlinjer för samverkan mellan skola och socialtjänst för barn/ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa.”

Nämnden ställer sig positiv till förslaget och anser att en samverkansöverenskommelse

melse mellan förskola, skola och socialtjänst. Den överenskommelse som föreslås i rubricerade ärende kan ge en trygghet i arbetet för alla involverade, inklusive barn och föräldrar, ett bra bemötande och en samverkan som sker på ett liknande sätt i hela staden.

Nämnden vill framhålla vikten av stadsövergripande riktlinjer för samverkan mellan skola och socialtjänst för att säkra en gemensam helhetssyn på barns och ungas utveckling och lärande. Strukturen på den föreslagna överenskommelsen stämmer väl överens med de områden som är relevanta för samverkan.

Nämndens verksamheter för barn och unga har ett utvecklat samarbete mellan förskola – skola – socialtjänst – polis – lokal brottsamordnare och det lokala föreningslivet. Överenskommelsen anger vilka funktioner inom stadens förvaltningar som ska vara representerade. Nämnden vill också framhålla att polis, brottsförebyggare och det lokala föreningslivet är viktiga funktioner för det förebyggande samverkansarbetet.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 mars 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Jan Forsell m.fl. (s), Birger Jeansson (mp) och Heinz Spira (v), *bilaga 1*.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 22 mars 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer till stora delar i de slutsatser och resonemang som förs i remissutlåtandet. Det är väl belagt i forskning och beprövad erfarenhet att barn utvecklas mest gynnsamt om vuxna runt barnet samverkar och drar åt samma håll. Det är också belagt i forskning att en bra utbildning är en av de viktigaste faktorerna för att barn ska få en god uppväxt och ett bra vuxenliv.

Inom Södermalms stadsdelsområde finns idag 27 skolor, kommunala som fristående. Södermalms stadsdelsförvaltning har en tydlig struktur för samverkan där samtliga skolor kontinuerligt bjuds in till möte en gång per termin. Tyvärr är det vanligt att skolledarna prioriterar bort dessa möten genom att inte närvara.

De traditionella samverkansstrukturerna och formerna för samverkan tycks inte locka till det deltagande och de krav på kreativa samverkanslösningar som efterfrågas idag.

I det aktuella förslaget till samverkansöverenskommelser är formerna för samverkan det centrala. Förvaltningen föreslår att form- och strukturfrågorna föregås av en diskussion om vad samverkan ska resultera i för målgruppen. En gemensam idé om vad som ska uppnås för barnen/ungdomarna och vad var och en av samverkansparter-

na kan bidra med för att nå det målet, inkl. hur det ska följas upp, är en god början. Själva strukturen och formerna för samverkan kan sedan parterna komma överens om.

Förvaltningen föreslår att nämnden överlämnar detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 mars 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Maj-Len Eklund (v), Majvi Adersson m.fl. (s) och Kenneth Rönquist (mp), *bilaga 1*.

Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 9 mars 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är i stort positiv till de föreslagna riktlinjerna och instämmer i vikten av en fungerande samverkan kring barn och ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa. Förvaltningen anser dock att det måste vara resultatet av samverkan som ska stå i fokus medan det i förslaget snarare är formerna som blivit det centrala. Älvsjö stadsdelsförvaltning har sedan våren 2009 en samverkansöverenskommelse och det är därför bra att riktlinjerna medger att man utifrån de lokala förutsättningarna anpassar samarbetsformerna.

När det gäller frågan om att ta fram indikatorer till samverkansöverenskommelsen anser förvaltningen att det är viktigt att tar fram indikatorer som mäter kvaliteten och resultatet av samverkan.

I förslaget framhålls att samverkansöverenskommelse bör tecknas med såväl kommunala som fristående skolor. Det framgår dock inte tydligt om Stockholms stad kan ställa krav på friskolorna att teckna samverkansöverenskommelser. I Älvsjö finns sammanlagt 11 grundskolor, varav 4 är fristående skolor. Däremot finns inget gymnasium. Det går många barn och elever från Älvsjö i flera andra fristående och kommunala skolor i Stockholm. Detta betyder att inte alla barn och elever täcks in med överenskommelsen. Att de enskilt drivna verksamheterna ska involveras är bra, men det behövs ytterligare förtydliganden om hur det stora antalet samarbetspartners ska hanteras i praktiken.

Av förslaget framgår inte på ett tillräckligt tydligt sätt om även förskolor ska involveras. Utgår man ifrån vad som är framgångsfaktorer i arbetet med barn som far illa eller riskerar att fara illa, så är det viktigt att identifiera problem och behov av insatser så tidigt som möjligt. Det är därför viktigt att samverkan fungerar även under barnens förskoletid.

Vidare anser förvaltningen att riktlinjerna i större utsträckning bör lyfta fram det

brotts- och drogforebyggande arbetet, där fält- och fritidsverksamheten är en betydelsefull part i samarbetet med socialtjänst och skola. I förslaget till reviderat STAN-program framhålls samverkan mellan olika myndigheter och aktörer som en av grundförutsättningarna för ett framgångsrikt arbete inom det tobaks- alkohol- och drogpolitiska området.

Östermalms stadsdelsnämnd

Östermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 11 mars 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Johan Sjölin m.fl. (m), Gunilla Gustafsson (fp) och Britt Westerlind (kd), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Rolf Lindell m.fl. (s), Marion Sundqvist (mp) och Per Hamnström (v), *bilaga 1*.

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 3 mars 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen har tagit del av remissen med förslaget om riktlinjer för samverkan mellan socialtjänst och skola och anser att den är genomtänkt. Förvaltningen har dock några synpunkter på förslagen i remissen/underlaget samt påpeka att det i den övergripande BUS-strukturen inte diskuteras några enskilda ärenden, vilket anges i underlaget. Där diskuteras utvecklingen av samverkan mellan de olika aktörerna.

Vidare vill förvaltningen understryka vikten av att samverkan sker mellan förskola/särförskola och skola/särskola tillsammans med verksamheterna inom socialtjänst och barn och ungdom.

Likaså vill förvaltningen att detaljerade rutiner för hur samverkan ska ske mellan skola, socialtjänst och tredje part, t ex Sll, tas fram. Idag har förvaltningen uppfattningen att socialtjänsten i många fall blir ansvarig för ärenden och kontakten med t ex BUP, barn- och ungdomspsykiatri. Ärenden som skolan, via sin elevvård, själva kan initiera.

Remissens förslag och förvaltningens synpunkter

- Att samverkan med friskolorna utvecklas och helst ska samverkansöverenskommelser tecknas.
- Synpunkter: Privata utförare av skolor kan idag själva bestämma om de vill samverka med verksamheterna inom socialtjänsten och/eller barn och ungdom. Erfarenheten har hittills visat att några av de privata utförarna inom stadsdelsområdet deltar i samverkansmöten och övriga kontakter med socialtjänsten. Andra visar ingen ambition att samverka. Det är kanske tveksamt om det ska vara möjligt för enskilt driven förskole/skolverksamhet att välja bort samverkan med socialtjän-

ten.

- Att samverkan mellan skola och socialtjänst bör utgå från ”Strategi för samverkan - kring barn och ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa”.
- Att samverkansområdena bör sammanföras i en samverkansöverenskommelse mellan skolorna och verksamheterna inom stadsdelsnämnderna.
- Att polis och det lokala föreningslivet, specifikt i det förebyggande arbetet, bör vara representerat i ett övergripande samverkansforum.
Synpunkter: Stadsdelsförvaltningen anser att ett övergripande samverkansforum kan bli värdefullt. Förvaltningen förväntar sig att Utbildningsförvaltningen då tydliggör skolans ansvar för att och hur det förebyggande arbetet ska bedrivas. Idag är det inte tydliggjort.
- Att för den övergripande samverkan i generella frågor bör stadsdelsdirektören ansvara och också för att en övergripande mötesstruktur finns.
- Att avtal tecknas med grund- och gymnasieskolorna i respektive förvaltnings geografiska område, inklusive obligatorisk särskola och gymnasiesärskola.
- Att ett arbete med att ta fram en eller flera indikatorer för samverkan prövas.

RESERVATIONER M.M.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Karin Rågsjö (v), Elisabeth Brandt Ygeman m.fl. (s) och Stefan Nilsson (mp) enligt följande

Att tidigt se barn som far illa i hemmiljö eller inom förskola och skola är oerhört väsentligt för barnen. Ju tidigare ett barn kan få hjälp och stöd desto större är förutsättningarna för barnets positiva utveckling.

Det är av därför högsta vikt att det finns en strukturerad och välfungerande samverkan mellan stadsdelarna och stadens skolor – såväl de kommunala som de fristående. Enligt ärendet är samverkan med de fristående skolorna i stort sett obefintlig i dagsläget vilket är skrämmande.

Innan den moderatstyrda majoriteten valde att centralisera grundskolan fanns en välfungerande samverkan mellan skolorna och stadsdelarna. Det är under all kritik att majoriteten har låtit det gå tre år från omorganisation av grundskolan till dess att detta ärende tagits fram.

Det räcker dock inte med riktlinjer på papper. Utan implementering av riktlinjerna och personella förutsättningar finns det risk för att det inte blir något reellt samarbete mellan skolan och socialtjänsten.

Utbildningsnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Maria Hassan (s) från (s), (v) och (mp) enligt följande

Det är av högsta vikt att det finns en strukturerad och välfungerad samverkan mellan stadsdelarna och stadens skolor – så väl de kommunala som de fristående.

Innan majoriteten valde att centralisera grundskolan fanns en välfungerande samverkan mellan skolorna och stadsdelarna. Det är under all kritik att majoriteten har låtit det gå tre år från omorganisationen av grundskolan till dess att detta ärende tagits fram.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Magnus Dannqvist m.fl. (s) enligt följande

Nämnden bifaller delvis förvaltningens förslag till svar på remissen.
Därutöver vill vi framföra följande.

Behovet av en ny struktur för samverkan mellan grundskolan och socialtjänsten har ökat dramatiskt sedan grundskolan överfördes från stadsdelsnämnderna till utbildningsnämnden, vilket våra partier motsatte oss. Den samverkan som fanns slogs sönder i samband med centraliseringen av grundskolan, särskolan, skolbarnsomsorgen och mellanstadieverksamheten.

Vi är kritiska mot att det har tagit tre år att komma fram med ett förslag till riktlinjer för samverkan efter centraliseringen av grundskolan, vilket vi ser som ett uttryck för att frågan inte har prioriterats av nuvarande politiska majoritet. Förmodligen är den långa utredningstiden en följd av den ökade byråkratisering som har präglat den sväljande utbildningsförvaltningen.

Att en så detaljerad struktur för samverkan föreslås stämmer väl överens med den allt mer markanta toppstyrningen av stadens nämnder, men rimmar illa med stadsdelsnämndernas forna uppdrag att verka efter lokala förutsättningar. Vi hade hellre än centralt detaljstyrda former för samverkan sett ett tydligt fokus på syftet och innehållet i samverkan utifrån barns bästa

Farsta stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Gunnar Sandell m.fl. (s), Mats E P Lindqvist (mp) och Inger Stark (v) enligt följande

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen samt anför därutöver följande

Vi delar förvaltningens uppfattning att det är bra att det nu klarläggs hur ansvarsfördelningen är samt hur samverkan ska organiseras. Det är märkligt att majoriteten har väntat tre år innan riktlinjer för samverkan tagits fram.

Vi vill understryka vikten av att arbetet bedrivs förebyggande, alla riskerar att fara illa. I Farsta stadsdelsområde har vi en väl fungerande lokal BRÅ-veksamhet som kan hantera detta. Vi anser att det viktiga är att det finns en reell, inte formell, och snabbt fungerande samverkan när så krävs. Vidare att ett målinriktat och strukturerat förebyggande arbete sker.

Vi noterar att ett av de stora problemen är den helt felaktiva centraliseringen av skolan som den moderatledda majoriteten genomfört. Tidigare väl fungerande samverkan slogs sönder. Majoriteten valde att centralisera grundskolan till en gigantisk och svårstyrd utbildningsnämnd och slog då sönder den samverkan som fram till dess funnits med skolorna.

Att tidigt se barn som far illa i hemmiljö eller inom förskola och skola är avgörande. Ju tidigare ett barn kan få hjälp och stöd desto större är förutsättningarna för barnets positiva utveckling. Det är därför av högst vikt att det finns en välfungerande samverkan mellan stadsdelsnämnden och skolorna. Det räcker dock inte med riktlinjer, det behövs också goda förutsättningar. Dessa försvagas av den moderatledda majorite-

ten såväl i staden som i riksdagen då resurserna minskar, detta för att finansiera skattesänkningar samt för att spara sig ur krisen.

Utbildningsnämnden har många problem, inte minst att uppfylla det lagstadgade uppföljningsansvaret för 16 – 19-åringar. Vi ser fram emot krafttag inom detta område.

Vi kan inte i remissen se vad som gäller för de privat drivna skolorna, förutsätter dock att samma regler gäller för dessa! Att få denna samverkan att fungera verkar svårare. Att gå i skolan är obligatoriskt, och det är därför av största vikt att barnen i alla skolor har samma villkor. Barn som av sina föräldrar placerats i privat drivna skolor har rätt till samma skyddsnet som barn i kommunala skolor.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Jan Wallman m.fl. (s), Ylva Wahlström (mp) och Carita Stenbacka Tenezakis (v) enligt följande

Att barn som far illa inom hemmiljö eller skola uppmärksammas tidigt är oerhört väsentligt för barnen. Ju tidigare ett barn kan få hjälp och stöd desto större är förutsättningarna för barnens positiva utveckling.

Det är därför av högsta vikt att det finns en strukturerad och välfungerande samverkan mellan stadsdelarna och stadens skolor såväl de kommunala som de fristående. Enligt ärendet är samverkan med de fristående skolorna i stort sett obefintlig i dagsläget vilket är skrämmande. Vi delar förvaltningens åsikt att förutsättningarna för detta samarbete bör tydliggöras.

Innan den moderatstyrda majoriteten för tre år sedan valde att centralisera grundskolan fanns det ett fungerande samarbete mellan skolor och stadsdelarnas socialtjänst. Detta försvann dock i samband med centraliseringen och ska nu uppfinnas på nytt. Det borde ha gjorts för tre år sedan.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Bengt Roxne m.fl. (s), Leif Larsson (v) och Tomas Melin (mp) enligt följande

Att tidigt se barn som far illa i hemmiljö eller inom förskola och skola är oerhört väsentligt för barnen. Ju tidigare ett barn kan få hjälp och stöd desto större är förutsättningarna för barnets positiva utveckling.

Det är av därför högsta vikt att det finns en strukturerad och välfungerad samverkan mellan stadsdelarna och stadens skolor - såväl de kommunala som de fristående. Enligt ärendet är samverkan med de fristående skolorna i stort sett obefintlig i dagsläget vilket är skrämmande.

Innan den moderatstyrda majoriteten valde att centralisera grundskolan fanns en välfungerande samverkan mellan skolorna och stadsdelarna. Det är under all kritik att majoriteten har låtit det gå tre år från omorganisationen av grundskolan till dess att detta ärende tagits fram. Det räcker dock inte med riktlinjer på papper. Utan implementering av riktlinjerna och personella förutsättningar finns det en risk för att det inte blir något reellt samarbete mellan skolan och socialtjänsten.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Hans Enroth (v) enligt följande

Behovet av en struktur för samverkan har ökat dramatiskt sedan grundskolan överfördes till utbildningsnämnden, vilket var ett dåligt beslut som Vänsterpartiet var starkt emot. Den samverkan som under lång tid hade byggts upp i stadsdelsnämnderna innan centraliseringen av skolan slogs brutalt sönder, vilket man nu snart tre år efteråt försöker reparera med ett förslag som mer fokuserar på former för samverkan än innehåll för barnen, ungdomarna och familjerna.

Att skolan hör till stadsdelsnämnderna var en av grundbultarna i stadsdelsnämndsreformen, som fokuserade mycket på att främja ett helhetsperspektiv på barn och unga.

Det bästa sättet att främja samverkan med barns bästa i fokus är att återföra grundskolan till stadsdelsnämnderna, och där bygga upp samverkan med utgångspunkt från de lokala förutsättningarna. Samverkan måste också omfatta förskolan och fritiden, som ju stadsdelsnämnderna redan ansvarar för.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Monika Lindh m.fl. (s) och Birgitta Hansen (mp) enligt följande

Vi håller med förvaltningen om att riktlinjerna behöver kompletteras med hur tidiga insatser kan se ut och initieras redan på förskolorna för de barn som i ett tidigt skede identifieras att riskera att fara illa. Det finns inget i förslaget om förskolornas viktiga del i det förebyggande arbetet och i den samverkan som föreslås.

Riktlinjer och överenskommelser behöver också behandla behovet av stöd från socialtjänsten och landstinget till förskolor och skolor. Ett antal viktiga frågor lämnas obesvarade i förslaget till riktlinjer, förvaltningen tar upp 8 sådana frågeställningar som behöver tas upp.

Riktlinjerna behöver också kompletteras med strukturerade överenskommelser gällande den uppföljningsbara BUS-samverkan som stadsdelarna behöver utveckla med landstinget.

Utan dessa förtydliganden och kompletteringar framstår riktlinjerna som halvdana. Det är av största vikt att det finns en strukturerad och väl fungerande samverkan mellan stadsdelarna och stadens skolor oavsett driftsform. Enligt ärendet är samverkan med de fristående skolorna i det närmaste obefintlig och det är till stor skada för det förebyggande och stödjande arbetet.

I och med centraliseringen av skolverksamheten har mycket av den samverkan som tidigare fanns mellan stadsdelar och stadens skolor raserats. Det är under all kritik att den moderatledda majoriteten dröjt tre år (!) med att ta fram riktlinjer för hur samverkan ska ske. Och när ärendet kommer är det ofullständigt och tunt.

I själva verket riskerar riktlinjerna att inte få någon reell betydelse då skolorna tvingats till stora neddragningar inom de personalgrupper som har att arbeta med riktlinjer och samverkan för att barn och unga inte ska riskera att fara illa.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Liliane Svensson m.fl. (s), Rudy Espinoza m.fl. (v) och Rebwar Hassan m.fl. (mp) enligt följande

Det är viktigt för barnens skull, att tidigt se barn som far illa i hemmiljö, förskola och skola. Ju tidigare ett barn kan få hjälp och stöd desto större är förutsättningarna för barnets positiva utveckling.

Det är av därför högsta vikt att det finns en strukturerad och välfungerad samverkan mellan stadsdelarna och stadens skolor - såväl de kommunala som de fristående. Enligt ärendet är samverkan med de fristående skolorna i stort sett obefintlig i dagsläget vilket är skrämmande.

Innan den moderatstyrda majoriteten valde att centralisera grundskolan fanns en välfungerande samverkan mellan skolorna och stadsdelarna. Det är under all kritik att majoriteten har låtit det gå tre år från omorganisationen av grundskolan till dess att detta ärende tagits fram.

Det räcker dock inte med riktlinjer på papper. Utan verkställighet av riktlinjerna och personella förutsättningar finns det en risk för att det inte blir något reellt samarbete mellan skolan och socialtjänsten.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Eva Andersson (S, v och mp) enligt följande

Att tidigt se barn som far illa i hemmiljö eller inom förskola och skola är oerhört väsentligt för barnen. Ju tidigare ett barn kan få hjälp och stöd desto större är förutsättningarna för barnets positiva utveckling.

Det är av därför högsta vikt att det finns en strukturerad och välfungerad samverkan mellan stadsdelarna och stadens skolor - såväl de kommunala som de fristående. Enligt ärendet är samverkan med de fristående skolorna i stort sett obefintlig i dagsläget vilket är skrämmande.

Innan den moderatstyrda majoriteten valde att centralisera grundskolan fanns en välfungerande samverkan mellan skolorna och stadsdelarna. Det är under all kritik att majoriteten har låtit det gå tre år från omorganisationen av grundskolan till dess att detta ärende tagits fram.

Det räcker dock inte med riktlinjer på papper. Utan implementering av riktlinjerna och personella förutsättningar finns det en risk för att det inte blir något reellt samarbete mellan skolan och socialtjänsten.

Södermalms stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Jan Forsell m.fl. (s), Birger Jeansson (mp) och Heinz Spira (v) enligt följande

Behovet av en ny struktur för samverkan mellan grundskolan och socialtjänsten har ökat påtagligt sedan grundskolan överfördes från stadsdelsnämnderna till utbildningsnämnden, vilket våra partier motsatte sig. Den samverkan som fanns slogs sönder i samband med centraliseringen av grundskolan, särskolan, skolbarnsomsorgen och mellanstadieverksamheten.

Att tidigt se barn som far illa i hemmiljö eller inom förskola och skola är oerhört väsentligt för barnen. Ju tidigare ett barn kan få hjälp och stöd desto större är förutsättningarna för barnens positiva utveckling.

Det är därför av högsta vikt att det finns en strukturerad och välfungerande samverkan mellan stadsdelarna och stadens skolor, såväl de kommunala som de fristående. Enligt ärendet är samverkan med de fristående skolorna i stort sett obefintlig i dagsläget vilket är skrämmande.

Innan den moderatstyrda majoriteten valde att centralisera grundskolan fanns en välfungerande samverkan mellan skolorna och stadsdelarna. Det är under all kritik att majoriteten har låtit det gå tre år från omorganisationen av grundskolan till dess att dessa riktlinjer tagits fram.

Det räcker dock inte med riktlinjer på papper. Utan implementering av riktlinjerna och personella förutsättningar finns det en risk för att det inte blir något reellt samarbete mellan skolan och socialtjänsten.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Maj-Len Eklund (v), Majvi Andersson m.fl. (s) och Kenneth Rönnquist (mp) enligt följande

Vi ställer oss bakom förvaltningens förslag till remissvar men vill därutöver göra följande tillägg.

Den moderatstyrda majoriteten valde att centralisera grundskolan och slog därmed sönder den samverkan som fram till dess fanns mellan skolorna och stadsdelarna. Det är under all kritik att majoriteten därefter har låtit det gå tre år innan dessa riktlinjer för samverkan tagits fram.

Att tidigt se barn som far illa i hemmiljö eller inom förskola och skola är avgörande. Ju tidigare ett barn kan få hjälp och stöd desto större är förutsättningarna för barnets positiva utveckling. Det är därför av högsta vikt att det finns en strukturerad och välfungerande samverkan mellan stadsdelarna och stadens skolor, inklusive förskolorna. Det räcker dock inte med riktlinjer, det behövs också goda förutsättningar. Dessa förutsättningar försvagas just nu av majoriteten såväl i staden som i riksdagen då kommunerna förväntas att spara sig ur krisen och sparbetingen här i Älvsjö drabbar såväl enheterna för fritid som för individ och familj. Även Socialtjänsten centralt och till exempel Maria Ungdom har fått minskade resurser.

Det är också oroande att samverkan med de fristående skolorna fungerar sämre. Att gå i skolan är obligatoriskt, och det är därför av största vikt att s.k. fristående skolor verkar under samma villkor som kommunala skolor. Barn som av sina föräldrar place-rats i fristående skola har rätt till samma skyddsnät som barn i kommunala skolor.

Östermalms stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Johan Sjölin m.fl. (m), Gunilla Gustafsson (fp) och Britt Westerlind (kd) enligt följande

De borgerliga partierna i Alliansen fortsätter att betona vikten av att utveckla samarbetet mellan skolorna och socialförvaltningen. Dessutom har vi under mandatperioden satt extra fokus på samarbetet mellan närpolis, föräldravandrare, fältassistenter och skolan och tillfört mer resurser till både fältassistenter och föräldravandrarna.

Vi vill också synnerligen uppmuntra arbetet med att utveckla metoder lokalt för att nå de ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa. Särskilt viktigt är det att dessa ungdomar kan nås och identifieras oberoende av vilken skolförform de valt att använda sig av. Liksom förvaltningen anser vi att det inte borde vara möjligt för enskild drivna skolor att välja att inte samverka med socialtjänsten.

Detta är särskilt viktigt eftersom elevers skolgång idag inte på samma sätt som tidigare är bunden till det område där eleven bor eller till den kommunala skolan. Det behov av nya samverkansformer som uppstått genom denna utveckling och etableringen av fristående skolor gör det angeläget att snabbt finna former för samverkan där enskilda elever inte hamnar i kläm.

Särskilt uttalande gjordes av Rolf Lindell m.fl. (s), Marion Sundqvist (mp) och Per Hamnström (v) enligt följande

Vi anser att samverkan mellan socialtjänst och skola måste gälla både kommunalt och enskilt bedriven förskole-/skolverksamhet.

Vi anser vidare att förutsättningarna för en bra samverkan mellan socialtjänst och skola blir bättre om skolan organisatoriskt återförs till stadsdelsnämnderna.